

воєнного стану в Україні частина садиб сільського зеленого туризму закрилася, частина стала прихистком для біженців. В умовах обмеження на виїзд з України чоловіків, що підпадають під мобілізацію, сільський зелений туризм став однією із небагатьох можливостей для родинного відпочинку українських сімей.

**Ключові слова:** сільський зелений туризм, геопросторова організація, садиба, Полтавщина.

**Linās TAVARAS / Лінас ТАВАРАС**

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

### **Psychedelics in Lithuanian and Ukrainian Ethnomedicine. A Response to Mental Health Crisis?**

The research delves into the history and cultural significance of shared psychedelic plant rituals and practices within Lithuania, Ukraine, and the broader Eastern European region. It sheds light on entheogen ethnomedicine potential to address contemporary mental health crisis. Historically, the use of psychedelic plants in Eastern Europe can be traced back to pre-Christian times when pagan tribes utilised these natural substances in rituals to achieve spiritual insights, healing, and communal bonding. The relevance of this topic is particularly poignant today, as the world witnesses a "psychedelic renaissance" that is revolutionising mental health paradigms. This shift is especially critical for Ukraine, a nation currently grappling with a severe mental health crisis due to ongoing war and trauma. By revisiting the traditional psychedelic rituals of Lithuania and Ukraine, this research urges scholars, mental health professionals, and policymakers to consider how traditional psychedelic practices can inform and enhance modern therapeutic approaches. It also discusses practical examples of current initiatives such as Ukrainian Psychedelic Research Association (UPRA) which already provides psychotherapy assisted psychedelic therapies for Ukrainian veterans.

**Keywords:** psychedelics, ethnomedicine, mental health, crisis.

**Олеся НАУМОВСЬКА**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

### **Образ героя-змієборця в українській чарівній казці та сучасних воєнних наративах: типологічні паралелі**

Героїчні наративи – надзвичайно поширене явище різних епох і культур. Значною мірою різночасові уявлення народу-творця про героїзм транслює фольклорна чарівна казка. Загарбницька війна росії в Україні, яка триває вже понад 10 років, оприявлює щоденні прояви героїзму, надзвичайного рівня мужності, незламності духу, людяності, доброти та любові до рідної землі. Це призвело до виявлення такої кількості справжніх героїв, що гасло «Героям

слава!» набуло нового звучання. Ці риси сучасних героїв війни безпосередньо корелюють з образами ідеального героя української чарівної казки. Дослідження проявів героїзму у зразках чарівних казок дозволяє виокремити три підтипи: а) герой перемагає завдяки силі (у контактному бою); б) герой перемагає завдяки поєднанню сили і кмітливості (у контактному бою); в) герой перемагає завдяки кмітливості (без контактного бою). Аналіз сучасних усних наративів українських військових, отриманих шляхом інтерв'ювання, засвідчує наявність типологічних паралелей із чарівною казкою щодо оприявлення в них героїзму на тих же рівнях. У сучасних воєнних наративах образ Змія як антагоніста відроджується і переосмислюється як алегоричний образ росії та Путіна. Відтак, особлива увага приділяється групі змієборців – буквальных і символічних. Доповідь покликана простежити сталість і модифікацію мотивно-образних та сюжетних акцентів у текстах сучасної «живої історії» як рефлексії народу на історичні реалії. Їх осмислення сприятиме конкретизації цілісного уявлення про українську аксіологію у контексті доленосних для України подій. Дослідження базується на фольклорних збірниках 19-21 століття та усних історіях, отриманих шляхом структурованого наративного інтерв'ю з українськими військовослужбовцями, записаних у 2024 році.

**Ключові слова:** фольклор, чарівна казка, усний наратив, образ, герой, війна.

**Halyna PŠENIČKINA**

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

### **„Namysto“ – lietuvių atliekamos ukrainiečių tradicinės dainos**

Ukrainiečių ir lietuvių tautų istorinė ir mentalinė giminystė yra palanki tarpusavio kūrybiniam bendradarbiavimui. Ukrainoje prasidėjus plataus masto karui Lietuvoje gerokai išaugo jau esamas lietuvių inteligentijos, muzikantų, folkloristų susidomėjimas ukrainiečių tradicine muzika. Jausdami solidarumą su ukrainiečiais šioje nuožnioje kovoje už mūsų visų nepriklausomybės ir suvereniteto išsaugojimą, siekdami pajusti brolišką tautų vienybę, lietuviai yra linkę mokytis ir atlikti žymiausių Ukrainos folkloro ansamblių atliekamas dainas. Vienas ryškiausių tokio bendradarbiavimo rezultatų – Vilniuje įsikūręs folkloro ansamblis, autentiškai atliekantis ukrainiečių tradicinę muziką ir tęsiantis geriausių rekonstrukcinės pakraipos Ukrainos kolektyvų autentinio dainavimo tradicijas. Grupės gyvavimo pradžiai 2019 metais pamatus padėjo keletas Lietuvos jaunimo entuziastų, kurių gretose iniciatyvos ėmėsi pirmoji jo vadovė Vera Venckūnaitė – etnomuzikologė, etnodainininkė, pedagogė, folkloro renginių organizatorė. Tuo metu grupė įgavo pavadinimą „Namysto“, kuris yra išsaugotas net ir smarkiai pasikeitus jos sudėčiai. Svarbus ansamblio profesinio augimo postūmis sutapo su šio pranešimo autorės atėjimu į šio kolektyvo gretas, o pirmasis jo pasirodymas viešumoje – su grubios Rusijos invazijos Ukrainoje metinėmis (2023 m. vasario 24 d.). Per didįjį Ukrainos palaikymo žygį Vilniuje ir po jo vykusiame labdaros koncerte skambėjo „Namysto“ atliekamos kazokų, karinės